

LOVSEKRETARIATET

NOTAT

OM EKSPROPRIATIONSRETSLIGE OVERVEJELSER I FORHOLD TIL ÆNDRINGER AF UDBETALINGSTIDSPUNKTET FOR ALLEREDE OPTJENT RET TIL EGENPENSION TIL FOLKETINGSMEDLEMMER OG MINISTRE

I forbindelse med Udvalget for Forretningsordenens behandling af lovforslag nr. L 100 om ændring af lov om vederlag og pension m.v. for ministre (Ændring af ministres vederlæggelse og pensionsforhold som opfølgning på Vederlagskommissionens anbefalinger m.v.) og lovforslag nr. L 106 om ændring af lov om valg til Folketinget (Ændring af folketingsmedlemmernes vederlæggelse og pensionsforhold som opfølgning på Vederlagskommissionens anbefalinger m.v.) har der været rejst spørgsmål om, hvorvidt en ændring af pensionsudbetalingstidspunktet for folketingsmedlemmer og ministre med virkning for allerede optjent pensionsret vil kunne have karakter af et ekspropriativt indgreb omfattet af grundlovens § 73.

Problemstillingen er behandlet i spørgsmål 1, 10 og 11 til L 100 (vedlagt som bilag 1-3) stillet af Udvalget for Forretningsordenen til finansministeren og i spørgsmål 7 af 31. januar 1995 stillet til justitsministeren (vedlagt som bilag 4), som er vedlagt finansministerens svar på spørgsmål 1 som bilag. Endvidere har Lovsekretariatet ved notat af 23. november 2011 om virkningstidspunktet for ændringer af regler om Folketingspension (vedlagt som bilag 5) behandlet en lignende problemstilling i forbindelse med ændringer i pensionsudbetalingstidspunktet foretaget i 2012.

Lovsekretariatet har med udgangspunkt i notatet af 23. november 2011 foretaget en revurdering af problemstillingen under inddragelse af relevante forhold siden udarbejdelsen af notatet i 2011. Det er på baggrund heraf opfattelsen, at notatets konklusioner, som gengivet nedenfor, fortsat er gældende. Der henvises i den forbindelse til, at de ændringer, som blev foretaget i 2012 fastholder den almindelige praksis, der er beskrevet i notatet samt i finansministerens besvarelse af spørgsmål 1 (L 100) for så vidt angår ministerpension, hvorefter ændringer i pensionsudbetalingstidspunktet ikke tillægges virkning for allerede optjent pensionsret.¹ Ved ændringen i 2012 blev folketingsmedlemmer valgt første gang før den 1. juli 2007 omfattet af det forhøjede pensionsudbetalingstidspunkt, der var blevet indført for nye medlemmer i 2007. Ændringen fik – i overensstemmelse med almindelig praksis – alene betyd-

¹ Lov nr. 589 af 18. juni 2012 om ændring af lov om valg til Folketinget (Regulering af grundvederlaget, modregning i eftervederlaget det første år, optjening af beløb til efteruddannelse m.v., forhøjelse af pensionsalder for egenpension m.v.)

22. marts 2017

Ref.: 16-000775-24

Kasper Ullerup Bach

Specialkonsulent

ning fremadrettet for den ret til pension som de pågældende medlemmer optjente efter den 1. juli 2012.

Det bemærkes i øvrigt, at den almindelige praksis, hvorefter ændringer i udbetalingstidspunktet ikke får virkning for allerede optjent pensionsret, tilsvarende er lagt til grund for pensionsreglerne for borgmestre og regionsrådsformænd.² Endvidere bemærkes, at der ikke ses at være kommet nye relevante fortolkningsbidrag i den statsretlige litteratur siden udarbejdelsen af notatet i 2011, der indeholder en gennemgang af de forskellige opfattelser i litteraturen.

Lovsekretariatets vurdering af, hvorvidt en ændring af pensionsudbetalings-
tidspunktet for folketingsmedlemmer med virkning for allerede optjent pensionsret vil kunne have karakter af et ekspropriativt indgreb omfattet af grundlovens § 73 kan således fortsat sammenfattes som i notatet af 23. november 2011:

"En ændring af udbetalingsalderen for pensionsret, som allerede er optjent, vil efter omstændighederne have karakter af ekspropriation efter grundlovens § 73. En sådan ændring vil kræve nøje overvejelser og nærmere undersøgelser af bl.a. antallet af medlemmer, som vil blive ramt af en sådan ordning, samt disse medlemmers alder m.v.

Det må antages, at netop vanskeligheden ved at fastslå, hvorvidt en ændring af en pensionsalder vil have karakter af ekspropriation er baggrunden for, at man ved ændringen af pensionsalderen - både i forhold til tjenestemand- og ministerpensioner, men også i forhold til arbejdsmarkedspensioner - har valgt at indføre overgangsordninger. En ordning, hvor der gives virkning for allerede optjent pensionsret, vil således være et brud på den hidtidige tradition med at fastsætte overgangsordninger i forbindelse med ændring af udbetalingstidspunktet for optjent pension.

Om en konkret ændring af udbetalingsalderen for allerede optjent pensionsret er beskyttet vil afhænge af en konkret vurdering af navnlig intensiteten af ændringen. En ændring af pensionsalderen vil alt andet lige være mindre intensiv, hvis ændringen kun gælder for pensionsret optjent i en kortere årrække op til ændringen.

Herudover vil intensiteten af en ændring af udbetalingsalderen for folketingspension kunne afhænge af alderen på det enkelte (tidligere) medlem af Folketinget. Hvis et medlem er tæt på 60 år på tidspunktet for ændringen af pensionsalderen, vil ændringen alt andet lige være mere intensiv end for et yngre

² Bekendtgørelse nr. 1530 af 9. december 2016 om vederlag, diæter, pension m.v. for varetagelsen af kommunale hverv og bekendtgørelse nr. 1531 af 9. december 2016 om vederlag, diæter, pension m.v. for varetagelsen af regionale hverv.

medlem, idet et yngre medlem vil have længere tid til at indrette sig efter de nye regler.

Det kan i den forbindelse også have betydning, hvorvidt der er tale om et nuværende eller tidligere medlem af Folketinget. Det må dog på baggrund af den statsretlige litteratur om tjenestemandspension antages, at retten til optjent pension er beskyttet for både nuværende og tidligere folketingsmedlemmer.

Selv om man måtte lave en ordning, der inddrager ovennævnte hensyn, vil det stadig være vanskeligt at udelukke, at der med rette vil kunne blive rejst spørgsmål om ekspropriation.”

Det er Lovsekretariatets opfattelse, at denne vurdering er overensstemmende med den opfattelse, som finansministeren har givet udtryk for i ministerens besvarelse af spørgsmål 1 og 10 (L 100) for så vidt angår den tilsvarende problemstilling i relation til egenpension til ministre.